

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

ПЕДАГОГІКА ЗДОРОВ'Я

Збірник наукових праць
VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції
18-19 травня 2018 року

Харків-2018

Основа психологічного здоров'я людини – багаторазове переживання радісних моментів протягом дня, почуття вдячності за життєві ситуації, відчуття щастя. Позитивні емоції здійснюють важливий внесок в життя кожного. Значущість позитивних емоцій полягає в тому, що вони розширюють типові способи мислення про світ і перебування в ньому, змушують творчо ставитися до життя, проявляти допитливість і більше спілкуватися з людьми. Психолог Шон Анкор в книзі «Користь позитивних емоцій» стверджує, що незважаючи на думку про те, що успіх приносить людині щастя, експериментальні дослідження доводять, що, навпаки, саме позитивні емоції допомагають досягати успіху. Прийнято вважати, що якщо людина буде працювати більше і досягне успіху, то стане щасливішою. Однак, дослідження демонструють, що кожен раз при досягненні успіху мозок змінює його сприйняття. Тому якщо людині вдасться підвищити кількість позитивних емоцій у процесі подолання труднощів, вона відразу ж побачить зростання позитивних результатів у сфері своєї діяльності. Виявляється, мозок працює набагато ефективніше під впливом позитивних емоцій, а позитивне світосприйняття стимулює розумову і творчу діяльність.

Важливим аспектом професійної діяльності педагога є *емоційно-вольова саморегуляція*, яка являє собою здатність керувати власним емоційним станом і, відповідно, поведінкою, з тим, щоб оптимально врівноважено діяти в конфліктних та стресових ситуаціях. Крім того, учителю потрібно вміти самовідновлюватися та самонаповнюватися, а також мудро витратити свої внутрішні ресурси протягом навчального року. Тому питання психічної саморегуляції педагога є одним з найбільш актуальних в освітній діяльності.

Отже, підкреслимо важливість процесу самопізнання для особистісного розвитку та психологічного здоров'я людини через розвиток вміння приймати себе при прояві позитивних та негативних рис характеру та приймати іншого таким, яким він є; розвиток позитивно-конструктивного мислення; розвиток вміння концентруватися на позитивних емоціях; розвиток саморегуляції.

Самойленко А.А.

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФІЛАКТИКИ ШКІДЛИВИХ ЗВИЧОК ТА СОЦІАЛЬНО-НЕБЕЗПЕЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки загострилися проблеми теоретичного та практичного характеру, необхідність наукового розв'язання яких детермінується особливостями соціокультурної ситуації в суспільстві. Одна з таких проблем – зростаючі в масових масштабах різноманітні форми шкідливих звичок та соціально-небезпечних захворювань, серед яких найбільш поширеними є токсикоманія, наркозалежність, алкоголізм, тютюнопаління, інфекції, що передаються статевим шляхом, ВІЛ/СНІД

молоді. Проникаючи у різні сфери нашого життя, ці шкідливі звички та соціально-небезпечні захворювання справляють усе більш згубний вплив на соціальне самопочуття, інтелектуальний, професійний, генетичний потенціал суспільства. Все це призводить до різкого скорочення народжуваності та середньої тривалості життя, погіршення здоров'я людей, підриву трудових ресурсів країни, послаблення фундаментальної основи суспільства – сім'ї.

Проблема навчання й виховання здорової молоді, створення сприятливих для здоров'я умов навчання розглядаються багатьма представниками педагогічної науки (праці Я. Коменського, І. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо). Питання здоров'язбережувального навчання на сучасному етапі стали предметом досліджень М. Антропової, Ю. Бойчука, І. Брехмана, Д. Вороніна, П. Гусака, Л. Жуковської, Н. Завидівської, В. Казначєєва, Л. Кожевнікової, В. Колбанова, М. Носка, В. Пєгова, В. Петленка, О. Самчук, В. Сержантова й ін. Водночас у реальній освітній практиці питання здоров'язбереження молоді розв'язуються переважно через використання медико-гігієнічних заходів, тоді як питання збереження здоров'я молоді у процесі фізичного виховання залишається недостатньо реалізованим.

Мета: вивчення стану проблеми соціальних проявів та профілактики шкідливих звичок та соціально-небезпечних захворювань у дітей, учнівської та студентської молоді задля створення умов для розвитку їхньої життєвої компетентності, здатності самостійно розв'язувати власні проблеми й успішно, творчо будувати своє життя.

Шкідливі звички – ряд звичок, що завдають шкоди організму людини. Вони перешкоджають людині розвиватися як розумово, так і фізично. Серед цих звичок виділяють декілька найбільш шкідливих – це наркоманія, алкоголізм, токсикоманія та тютюнопаління. Кожна з цих звичок викликає залежність людини від тої чи іншої речовини, яку вона вживає. Соціальні хвороби – це захворювання людини, виникнення і розповсюдження яких пов'язане переважно з несприятливими соціально-економічними умовами.

Поширенню вказаних соціальних проявів сприяють: відсутність у частини молоді основ світогляду здорового способу життя; послаблення виховного впливу сім'ї та педагогічного впливу на дитячу свідомість і поведінку; недоступні можливості займатися у вільний час тими видами діяльності, які могли би зацікавити підлітків – внаслідок комерціалізації спортивних, розважальних, навчальних видів діяльності; легкої можливості придбання неповнолітніми тютюнових виробів, алкоголю, інших шкідливих речовин; вплив масової реклами тютюну й алкоголю на свідомість молоді та вплив теле-, відео-, кінопродукції масової культури, де вживання шкідливих речовин висвітлюється в престижному ракурсі – як частина «красивого» способу життя; правовий нігілізм підлітків і батьків, відсутність інформації про кримінальну відповідальність за вживання й поширення наркотичних речовин; відсутність у педагогів та батьків інформації про проблему та про ефективні підходи до боротьби з нею; активне прагнення тіньового нелегального ринку наркотиків до проникнення в підліткове та молодіжне середовище.

Існують різні форми та методи роботи з соціально-негативними явищами. З досвіду роботи фахівців можна зазначити найбільш розповсюджені: бесіди, лекції, диспути, дискусії, засідання «круглих столів», рольові, ділові ігри, соціодрама, тренінгові заняття. Важливими складовими попередження шкідливих звичок в учнів загальноосвітніх закладів є комплексність і координованість зусиль як значущих факторів ефективної профілактичної роботи, адже прогалини в діяльності будь-якої з ланок можуть призвести до сплеску куріння, вживання алкоголю та психоактивних речовин. У змісті навчальних предметів можна використовувати різні форми роз'яснювальної роботи: бесіди та лекції на виховних годинах, класні збори, диспути із запрошенням кваліфікованих спеціалістів – лікарів, працівників правоохоронних органів для розкриття учням на конкретних прикладах шкідливості алкоголю, наркотиків їх шкідливого впливу на здоров'я, життя наступних поколінь. Учителі школи мають приділяти посилену увагу цій проблемі під час вивчення всього навчального матеріалу, зміст якого має прикладний характер, завдання – формувати в учнів знання, вміння й навички, необхідні в повсякденному житті й подальшій трудовій діяльності. Сьогодні для продуктивної роботи в навчальних закладах для формування здорового способу життя молоді необхідно створення розвивального середовища, яке повинно сприяти формуванню здорового способу життя та уяви молоді про шляхи збереження та зміцнення здоров'я. Цьому повинна сприяти і якісна підготовка фахівців, компетентність яких має передбачати здатність розв'язувати всі питання зміцнення здоров'я молодого покоління; використання різноманітних інноваційних форм роботи з профілактики шкідливих звичок у молоді задля формування у них навичок здорового способу життя, надання їм відповідних рекомендацій щодо застосування цих знань на практиці, турботливого ставлення до свого здоров'я та організація роботи з батьками, які мають бути добре обізнаними зі змістом роботи, а отже й закріплювати здобуті навички вдома. Важливим та необхідним є відпрацьовування та набуття навичок та вмінь для надання якісної психолого-педагогічної підтримки дітям та їхнім сім'ям, які зіткнулися з соціально-небезпечними явищами в нашому суспільстві. Серед завдань, які постають перед освітянами і впливають на розвиток соціально-активної, свідомої, відповідальної людини, – є спонукання дитини до активної протидії проявам аморальності, правопорушенням, антигромадської діяльності іншим соціально-небезпечним явищам. Таким чином, успіх профілактичної роботи залежить від об'єднання зусиль педагогічних і медичних установ, забезпечення чіткої взаємодії і наступності в роботі всіх соціальних інститутів і зацікавлених органів, координацій усіх антишкідливих заходів.

Таким чином, найбільш поширеними соціально-небезпечними явищами сьогодення серед молоді є: інфекції ВІЛ/СНІДу; зловживання алкоголю, інших наркотичних речовин, куріння тощо. Психолого-педагогічна профілактика ранньої наркоманії, алкоголізації і куріння молоді являє собою систему заходів, що попереджають виникнення й розвиток деструктивних змін у структурах особистості і поведінці, за допомогою формування

стійкого психологічного імунітету до негативних впливів на суб'єкта із зовні і забезпечують можливість самореалізації за рахунок соціальних джерел. Ефективність реалізації системи психологічної профілактики інфекції ВІЛ/СНІДу, а також вживання наркотику, алкоголю та куріння молодого покоління забезпечується за допомогою: розвитку соціальної та особистої компетенції, становлення навичок самозахисту, розвитку самоконтролю й визначення мети, прагнення до розкриття творчого потенціалу, необхідного для творчості й особистісного зростання. Використання новітніх технологій у навчальних закладах вимагає від сучасних фахівців відповідної системи знань, що надали б можливість розкриття особливостей розвитку молоді, які потребують корекції фізичного або психічного розвитку.

Самченко К.В., Козейчук П.О., Огнева Л.Г.
Харьковский национальный медицинский университет

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ В ИЗУЧЕНИИ ЛИЗОСОМАЛЬНЫХ БОЛЕЗНЕЙ И ИХ ДИАГНОСТИКЕ

Лизосомные болезни накопления представляют собой большую группу, которая включает более чем 50 различных унаследованных метаболических заболеваний. Эти заболевания в большинстве случаев являются следствием нарушения функций конкретных лизосомальных ферментов. Так же нарушения не ферментативных лизосомных белков или не- лизосомальных белков, участвующих в лизосомальном биогенезе. Прогрессивное лизосомальное накопление неградуированных метаболитов приводит к генерализованной дисфункции клеток и тканей и, следовательно, к многосистемной патологии. Заболевание может начаться во время раннего эмбрионального развития, и клиническое проявление может варьироваться от раннего и тяжелого фенотипа до позднего легкого заболевания. Диагноз большинства лизосомальных болезней накопления - после точной клинической / параклинической оценки, включая анализ некоторых метаболитов мочи, основан главным образом на выявлении специфического ферментативного дефицита. В этих случаях молекулярно-генетическое тестирование (MGT) может улучшить ферментативный диагноз. Как только генотип отдельного пациента с данным заболеванием был установлен, генетическое консультирование должно включать прогнозирование возможного фенотипа и идентификацию носителей в группе риска. MGT имеет важное значение для идентификации генетических нарушений, вызванных нарушениями неферментативных лизосомных белков дефектами, и является дополнением к биохимическому генетическому тестированию (BGT) в сложных ситуациях, например, в случаях ферментативных псевдодефицитов. Пренатальная диагностика проводится на наиболее подходящих образцах, которые включают свежий или культивированный хорионный выбор ворсинок или культивированную амниотическую